

Minuta
ședinței tehnice a Comisiei Naționale de Experți (CNE)
privind activitatea CNE și aspecte de supervizare programatică

Data/ora/locul desfășurării: 10 decembrie 2015, ora 10:00, Sala de ședințe a Ministerului Sănătății

Participanți:

Membri CNE:

1. **Aliona Serbulenco**, Viceministru al Sănătății, Președintele CNE
2. **Lilia Gantea**, Direcția asigurări medicale, buget și finanțe (Ministerul Sănătății);
3. **Iurie Osoianu**, Compania Națională de Asigurări în Medicină
4. **Silviu Ciobanu**, Organizația Mondială a Sănătății
5. **Svetlana Plămădeală**, UNAIDS
6. **Igor Chilcevschi**, Liga Persoanelor care Trăiesc cu HIV
7. **Violeta Teutu**, Secretarul CNC

Au lipsit:

1. **Valentin Croitoru**, Cancelaria de Stat
2. **Marina Semeniuc**, Ministerul Finanțelor
3. **Doru Curoșu**, Consiliul Național al Tineretului din Moldova

Invitați:

1. Lucia Pîrțiță – Spitalul Dermatologie și Maladii Comunicabile (SDMC)
2. Ana Ciobanu – Institutul de Ftiziopulmonologie (IFP)
3. Victor Volovei – IP UCIMP RSS
4. Daniela Lupan – IP UCIMP RSS
5. Victor Burinschi – IP UCIMP RSS
6. Rita Seicaș – Centrul PAS
7. Liliana Caraulan – Centrul PAS
8. Elena Boleac – Ministerul Sănătății
9. Veronica Zorilă – FSM
10. Adelina Sochircă – Secretariatul CNC TB/SIDA
11. Tim Clary - European Health Group
12. Mohammed Oubnichou - European Health Group

Obiectivul ședinței:

Evaluarea și identificarea modalităților de eficientizare a activității Comisiei Naționale de Experți (CNE) și a procesului de supervizare programatică.

Moderator ședință: Aliona Serbulenco, președinte CNE

În deschidere, viceministru Sănătății și președintele CNE, *a salutat* participanții prezenți la eveniment, *a declarat* ședința deschisă cu prezența a 7 membri din 10, *a mulțumit* experților European Health Group (EHG), **Tim Clary** și **Mohammed Oubnichou**, pentru evaluarea CNC TB/SIDA și pentru suportul tehnic acordat în scopul eficientizării activității CNE și a procesului de supervizare programatică și *a enunțat* subiectul discuțiilor din cadrul acestei întruniri.

În prima parte a ședinței, Dna Violeta Teutu, Coordonatorul Secretariatului CNC TB/SIDA, a pus în discuție activitatea Comisiei Naționale de Experți (CNE) și a vorbit membrilor despre necesitatea unui dialog cu privire la unele aspecte tehnice și adoptarea unor decizii ce țin de îmbunătățirea acesteia. Raportorul a informat audiența că la ședința dată participă experții EHG, Tim Clary și Mohammed Oubnichou, care, actualmente, efectuează un studiu de fezabilitate a CNC TB/SIDA și, la solicitarea Secretariatului CNC, aceștia au pregătit unele recomandări pentru eficientizarea activității CNE și a procesului de supraveghere programatică a granturilor Fondului Global (FG). În continuare, Dna Violeta Teutu a prezentat o scurtă informație cu privire la istoricul constituirii, scopul, cerințele, cadrul de lucru și structura CNE:

- **Contextul CNE**

Comisia Națională de Experți este o comisie independentă, constituită în anul 2011 și are scopul de supraveghere programatică a implementării activităților realizate cu suportul Fondului Global. Membrii Comisiei Naționale de Experți sunt propuși de către CNC TB/SIDA pentru a superviza procesul de implementare a granturilor oferite de către FG în susținerea Programelor Naționale TB și HIV/SIDA. Componenta nominală a CNE este actualizată prin consens, odată la doi ani, de către CNC TB/SIDA (ultima actualizare avut loc în anul 2013).

- **Cerințe pentru membrii CNE**

Membrii CNE au fost selectați în baza următoarelor cerințe: independență (nu este subiect al Conflictelor de interes); competență; multidisciplinaritate; egalitate de gen.

- **Membrii CNE**

Membrii CNE (în prezent) sunt reprezentanții următoarelor instituții: Ministerul Sănătății (*Președinte CNE – Aliona Serbulenco*); Cancelaria de Stat (*Valentin Croitoru*), Ministerul Sănătății (*Lilia Gantea*); Ministerul Finanțelor (*Marina Semeniuc*); Compania Națională de Asigurări în Medicină (*Iurie Osoianu*); Organizația Mondială a Sănătății (*Silviu Ciobanu*), UNAIDS (*Svetlana Plămădeală*); Liga persoanelor care trăiesc cu HIV (*Igor Chilcevschi*); Consiliul Național al Tineretului din Moldova (*Doru Curoșu*).

- **Funcțiile CNE**

CNE se întrunește semestrial pentru a analiza (în baza instrumentelor FG de supervizare – dashboards, tabele programatice) evoluția a 3 indicatori macro: managementul programului; performanță programatică; performanță financiară.

- **Recomandările propuse de CNE de la constituire și realizate de Secretariatul CNC TB/SIDA**

a) Desemnarea viceministrului sănătății în calitate Președinte al CNE (2012); b) Perfectarea notelor informative pentru membrii CNE (2012); c) Organizarea unei formări privind supervizarea programatică pentru membrii CNC + CNE (2013); d) Elaborarea termenilor de referință pentru vizitele în teren (2013); e) Realizarea vizitelor în teren în baza "Chestionarelor" (2014); f) Raportarea complexă a realizării indicatorilor – RP în parteneriat cu coordonatorii programelor naționale (2015).

În partea a doua a prezentării, Dna Violeta Teutu a pus în discuție provocările și unele frustrări parvenite în adresa Secretariatului privind activitatea Comisiei Naționale de Experți și necesitatea raportării în cadrul acestei comisii. Totodată, raportorul a atenționat auditoriu că la luarea deciziei privind existența CNE, trebuie considerate neapărat următoarele aspecte:

- 1) Existența unui mecanism/structuri de supraveghere programatică în cadrul CCM-urilor este o cerință a FG, pusă în responsabilitatea CNC și o cerință de bază ale donatorilor cu referire la CNC, evaluate anual (Eligibility Requirement)
- 2) Identificarea structurii care să preia funcțiile Comisiei Naționale de Experți, în cazul în care se renunță la CNE - CNC? GTL?

În continuare, au fost prezentate următoarele eforturi de eficientizare: a) Schimbarea formatului de convocare a ședințelor înainte de raportarea către donator; b) Întrunirea Comisiei Naționale a Experților cu o frecvență stabilită fie de 2/an, fie de 4/an, fie întrunire la necesitate; c) Selectarea instrumentelor de supervizare/raportare (Note info vs CCM dashboards vs PR dashboards).

De asemenea, Dna Violeta Teutu a menționat că sunt binevenite recomandările experților EHG și cunoașterea bunelor practici din regiune.

În partea a doua a ședinței, experții European Health Group, Tim Clary și Mohammed Oubnichou, care evaluează în prezent sustenabilitatea CNC TB/SIDA în cadrul unui studiu internațional de fezabilitate a CCM-urilor din întreaga lume, au prezentat unele recomandări privind eficientizarea CNE și îmbunătățirea funcției de supervizare programatică.

La începutul prezentării sale, Mohammed Oubnichou, a specificat în mod expres că **raportarea Recipienților Principali (PR) către CNC este o cerință solicitată în cadrul acordului de finanțare a granturilor FG, iar funcția de supervizare este o cerință ale donatorilor cu referire la CNC, evaluate anual (Eligibility Requirement).**

În continuare, expertul a vorbit despre eligibilitatea CCM și evaluarea performanței (EPA) care reprezintă o evaluare anuală a CCM-urilor (adesea facilitată de un furnizor AT: Grant Management Solutions, International HIV/AIDS Alliance, UNAIDS TSF, GIZ, France Expertise).

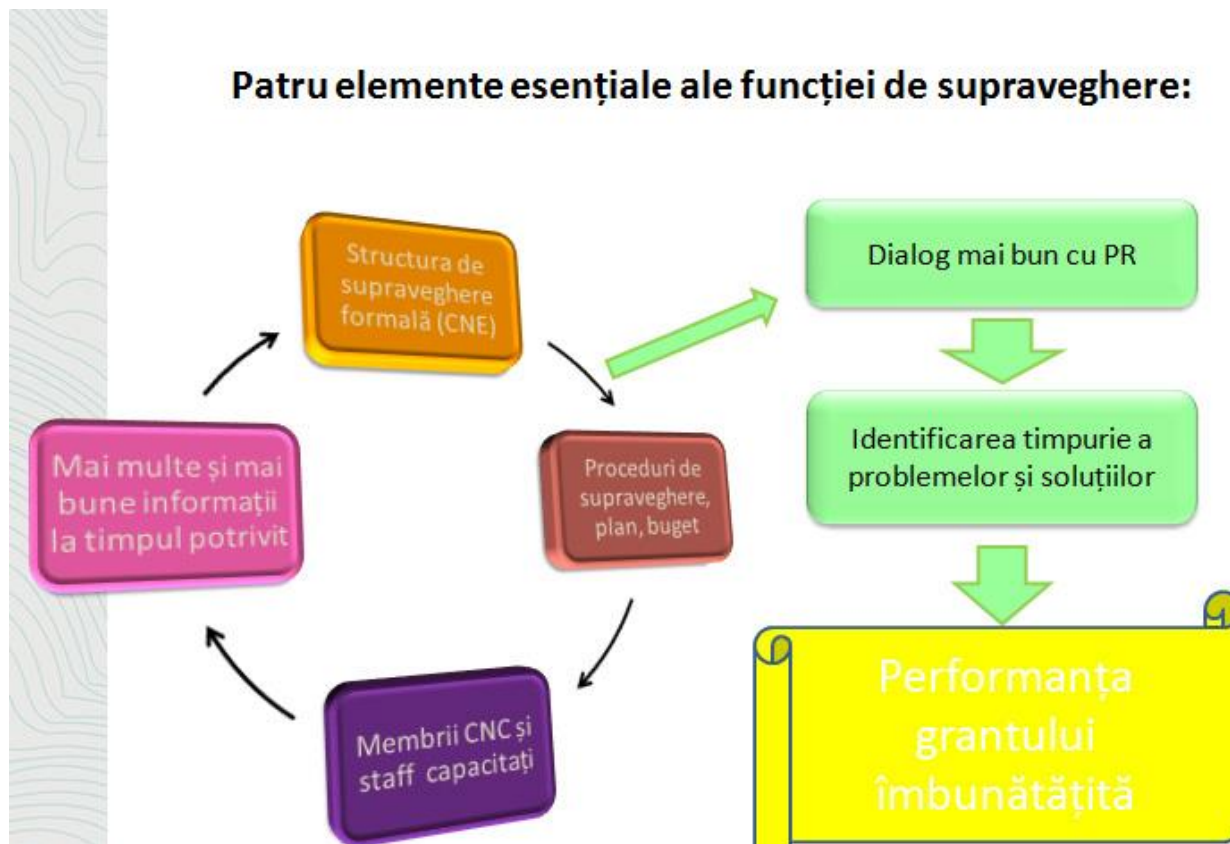
Funcția de supraveghere programatică reprezintă o imagine de ansamblu și un parteneriat care: identifică direcții strategice în contextul activităților planificate; asigură aplicarea politicilor și procedurilor în procesul de implementare a granturilor; instituie controale financiare; monitorizează aplicarea recomandărilor și urmărește rezultatul final.

Caracteristicile funcției de supraveghere:

- *Nu realizează management la nivel micro și nici Monitorizare și Evaluare (M&E).* Această funcție este, de fapt, una care identifică și ajută PR să depășească provocările apărute în implementarea granturilor;
- *Aspect strategic.* Această funcție este una esențială care oferă o abordare strategică, se focusează pe obiectivele generale și pe "imaginea de ansamblu" și, totodată, contribuie la armonizarea activităților în procesul de implementare a granturilor ca suport al programelor naționale.
- *Aspect ciclic.* Raportarea ciclică este realizată pentru a revizui: a) performanța managerială a PR; b) executarea planului de activități în termenele stabilite; c) rezultatele tehnice în raport cu indicatorii periodici și anuali.

Monitorizarea și Evaluarea este o funcție de management a PR, iar supravegherea este o funcție de guvernare a CCM.

Patru elemente esențiale ale funcției de supraveghere:

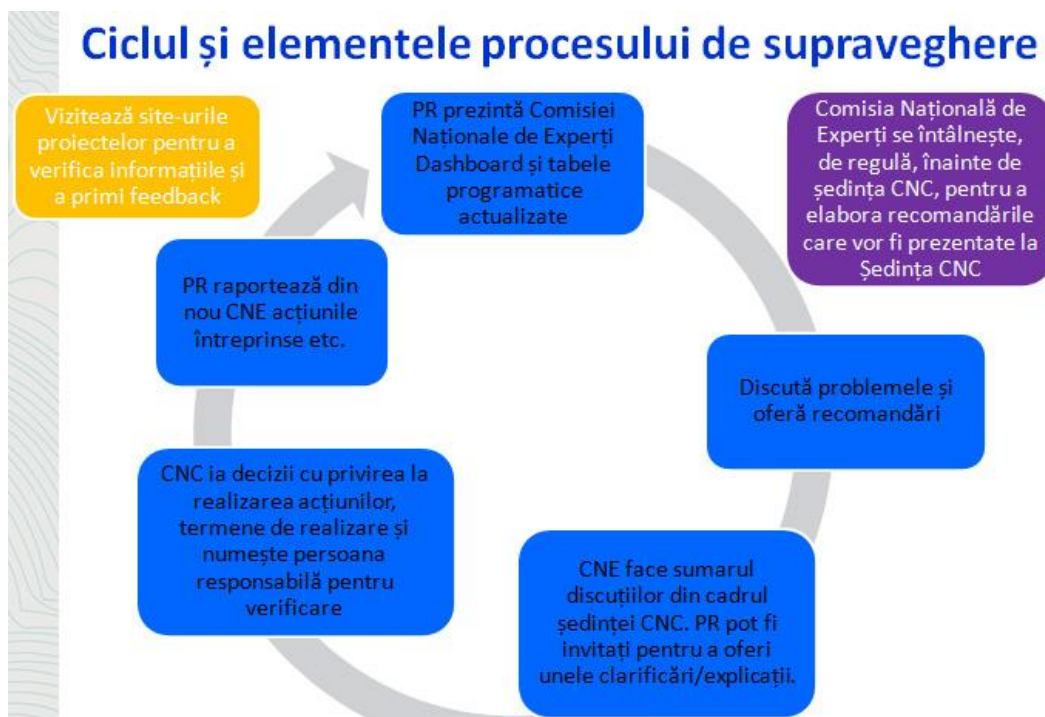
Cinci întrebări cheie pentru supravegherea implementării fiecărui grant al FG:

1. Unde sunt banii?
2. Unde sunt medicamentele, consumabilele, echipamentele?
3. Sub-recipienții primesc fondurile și resursele după cum au fost planificate?
4. Granturile sunt implementate conform planificării?
5. Care sunt rezultatele?

Responsabilități ale CNC-ului:

1. "Scanează" mediul „afert” procesului de supraveghere programatică: a) Crearea grantului anterior semnării Acordurilor de finanțare; b) Evaluarea performanțelor PR și progresul granturilor utilizând indicatorii-cheie; c) Evidența recomandărilor din scrisorile de management; d) Efectuarea vizitelor în teren; e) Invitarea LFA la ședințele CNC și participarea membrilor CNC la debriefing-urile organizate de PR; f) Solicitarea feedback-ului de la beneficiari; g) Analiza auditurilor pe grant;
2. Analizează "alarmele" și evaluează problemele/blocajele apărute în procesul de implementare a granturilor;
3. Oferă asistență la soluționarea impedimentelor și la deblocarea activității: se asigură că RP îndeplinesc condițiile și acțiunile planificate; se mobilizează, cu eforturi comune, toți membrii CNC și părțile interesate pentru rezolvarea problemelor apărute.

Ciclul și elementele procesului de supraveghere

Provocările procesului de supraveghere: 1) criză de timp; 2) recepționarea informațiilor post factum; 3) cantitate mare de informații; 4) informații detaliate în rapoarte trimestriale, dar insuficiența detaliilor în rapoartele verbale/narative.

În prezentarea lor, experții EHG s-au arătat confuzi în structurile de supraveghere existente în Republica Moldova: CMC, CNE, 8 Grupuri Tehnice de Lucru, Consiliul Donatorilor; Ministerul Sănătății, Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei, Cancelaria de Stat. Sunt suficiente? Necesare?

Dashboards: Instrument eficient pentru supravegherea programatică

Un Dashboard prezintă semnale vizibile ale indicatorilor de performanță și de funcționare

Scopul unui "tablou de bord" este de a semnaliza informații. Conducătorul trebuie să interpreteze aceste informații și să ia decizii.

În continuare, a fost descris instrumentul de evaluare – dashboard-urile - aplicate de FG pentru CCM-uri, care, în prezent, sunt utilizate și de CNC-ul din Republica Moldova.

La final, experții au vorbit despre un proiect care a pilotat, în perioada anului 2014, aplicarea Dashboard-urile de tip nou (pentru RP) în 6 țări. Printre avantajele acestui instrument de tip nou se numără: operaționalitate; claritate în prezentarea datelor; imagine de ansamblu a tuturor indicatorilor etc.

După prezentarea acestor două subiecte a fost deschisă o sesiune de întrebări și răspunsuri, care au generat identificarea următoarelor aspecte:

I. Transparența informației prezentată de PR și managementul programelor naționale

Reprezentantul Ligii Persoanelor care trăiesc cu HIV (LPTH), **Igor Chilcevschii** a pus în discuție problema transparenței activității PR și managementul programelor naționale, menționând că există o discrepanță mare între rezultatele atingerii indicatorilor granturilor FG și cei ai programelor naționale.

La această întrebare, experții au menționat că discrepanța de realizare a indicatorilor în cadrul granturilor externe vs PN se datorează problemelor financiare. În multe țări, PN sunt acoperite în totalitate de granturi externe, Recipienții Principali (RP) fiind în acest caz sunt responsabili de realizarea indicatorilor granturilor și, indirect, a programelor naționale. Pentru evitarea acestor situații, în cadrul procesului de supervizare este necesar ca raportarea indicatorilor granturilor să fie încadrată în raportarea indicatorilor per program.

Secretariatul CNC TB/SIDA și reprezentantul **UNAIDS** au menționat că subiectul discuției din cadrul ședinței respective este eficientizarea activității Comisiei Naționale de Experți, iar întrebările cu privire la managementul programelor naționale au fost analizate și discutate anterior cu implicarea expertului Peter Godwin.

Ulterior, cu referire la corelarea dintre programele naționale și granturile Fondului Global, reprezentantul **UNAIDS** a menționat faptul că cele din urmă vin ca o susținere a PN, iar indicatorii raportați în cadrul granturilor sunt perfect aliniați indicatorilor PN. Cu toate acestea, ar fi oportun ca și coordonatorii PN să fie parte egală a procesului de raportare. În opinia Dnei Plămădeală, FG și programele naționale conlucrează bine, indicatorii sunt îndepliniți, însă problema rezidă în impact, care, din păcate, încă nu este resimțit.

În replică, coordonatorii programelor naționale TB și HIV/SIDA, **Ana Ciobanu** și **Lucia Pîrțînă** au declarat că nu sunt împotriva acestui format de coraportare. Însă, Dna Pîrțînă consideră necesar ca să fie, totuși, delimitare între aspectele de raportare – managementul programului realizat de coordonatori, iar performanța financiară asigurată de RP.

II. Procesul de raportare în cadrul CNE

Reprezentantul **UCIMP**, **Victor Volovei** consideră că Comisia Națională de Experți este o structură ineficientă și nu este clar cui aparține (CNC? Comisie independentă sau este o punte de legătură

dintre CNC – RP - alți actori). RP-ii au adus următoarele argumente: desfășurarea ședințelor postfactum care presupun discutarea indicatorilor din semestre precedente și care nu mai sunt actuali pentru semestrul curent; dublarea, sau chiar triplarea rapoartelor (în cadrul CNE/CNC, MS către donator etc.); prezentarea dashboard-urilor doar pentru membrii CNE, întocmirea mai multor instrumente de raportare (dashboard, note informative); furnizarea unui flux mare de informații pentru membrii CNC. În final, RP UCIMP propune de a renunța la această comisie, limitându-se la raportarea în cadrul ședințelor CNC.

Reprezentantul **Centrului PAS, Liliana Caraulean**, totuși nu pune sub semnul întrebării utilitatea CNE ca mecanism de supraveghere, necesar în cadrul CNC. Cu toate acestea, RP PAS consideră oportun capacitarea membrilor CNE pentru înțelegerea corectă a PN și a contextului acestora, cât și suportul oferit țării pentru realizarea obiectivelor naționale prin intermediul granturilor FG. Este necesară îmbunătățirea capacităților de înțelegere a instrumentului de raportare (dashoard) de către toți membrii CNE și publicarea acestora pe site-ul CCM.

Secretariatul CNC a precizat că în actuala componență a CNE marea majoritate a membrilor sunt experți în domeniu, care au o bună înțelegere a PN și a instrumentelor de supraveghere, cu excepția a unu – doi membri. Secretariatul CNC a susținut recomandarea de a publica dashboard-urile pe site-ul www.ccm.md și a menționat că acestea vor fi plasate de rând cu rapoartele de progres.

Reprezentantul **UNAIDS, Svetlana Plămădeală** consideră că CNE este o structură necesară, deoarece aceasta reprezintă o legătură între CNC (instrument decizional care ia decizii macro) și Grupurile Tehnice de Lucru, iar rolul CNE-ului în acest proces este să supravegheze și să ofere recomandări, astfel încât membrii CNC să aibă o viziune clară asupra problemelor discutate.

La moment, important este consolidarea eforturilor în identificarea metodelor eficiente care să fie aplicate în activitatea CNE, inclusiv: utilizarea dashboard-urile de tip nou care prezintă un tablou consolidat și complex a tuturor indicatorilor; la necesitate, crearea unei platforme online care să pună la dispoziția tuturor dashboard-urile; întrunirea CNE doar la necesitate, când apar anumite semnale de alarmă.

Reprezentantul **OMS, Silviu Ciobanu** a menționat că Comisia Națională de Experți este o extindere a CNC-ului, din considerentul că membrii CNC nu reușesc să analizeze în detalii toți indicatorii, rolul CNE și GTL este să prezinte soluții și recomandări în baza cărora CNC-ul ia anumite decizii. OMS consideră că CNE trebuie să existe ca structura, dar este necesar de a identifica soluții care să eficientizeze activitatea acesteia: 1. trecerea de la micro la macro management și aplicarea unei “priviri” de ansamblu asupra informațiilor prezentate; 2. în dependență de necesitate, de a mări sau de a micșora componența CNE; 3. de a desfășura ședințele CNE înainte de raportarea către FG, astfel încât recomandările să fie proactive și de “folos” RP.

Președintele CNE, Aliona Serbulenco consideră că CNC-ului este un instrument care asigură participarea și dialogurile între diferite structuri și ca rezultat înregistrează performanțe mari și oferă credibilitate. Chiar dacă există unele deficiențe în conlucrare, existența unei structuri care să analizeze și să specifice detalii suficiente pe toate componentele este extrem de importantă pentru eventualele decizii majore în contextul implementării programelor naționale TB și HIV/SIDA.

Ulterior, Dna Serbulenco a informat membrii CNE că în cadrul ședinței CNC planificată pentru data de

11 decembrie curent, Ministerul Sănătății va propune trecerea președinției CNC TB/SIDA sub coordonarea prim-ministrului, deoarece MS are competențe financiare limitate și insuficientă putere de decizie asupra altor instituții guvernamentale.

Recomandări finale:

1. Continuarea dialogului între membrii CNE în scopul identificării celor mai oportune metode de eficientizare a activității Comisiei Naționale de Experti și a procesului de supervizare programatică a granturilor FG: a) actualizarea componenței CNE și ToR pentru membrii comisiei; b) selectarea tipului de dashboard care va fi utilizat de PR în procesul de raportare și expedierea acestora către toți membrii CNC; b) schimbarea formatului de convocare a ședințelor – înainte de raportarea către donator și la necesitate; c) abordarea holistică a obiectivelor/indicatorilor stabiliți pentru susținerea răspunsului național TB și HIV și raportarea acestora în cadrul CNE de către coordonatorii programelor naționale și RP;
2. Considerarea și aplicarea formatului online de examinare a rapoartelor de supervizare programatică a progreselor și problemelor identificate în procesul de implementare a granturilor FG și PN TB și HIV;
3. Publicarea sistematică a rapoartelor de progres și a tabelor programatice pe site-ul www.ccm.md;
4. Informarea, comunicarea continuă cu membrii CNC TB/SIDA privind implementarea programelor naționale și familiarizarea acestora cu instrumentele și mecanismele Fondului Global.

Adelina Sochircă

Consultant Comunicare CNC TB/SIDA

Decembrie, 2015